

Värme för fastigheter
Bioenergi

K Teknik
RESURS * HANDEL * SERVICE
SYSTEMLÖSNINGAR FÖR LANTRUKET & MILJÖN

HDG HDG Bavaria

www.ktechnik.se
Tel, 0555-743 54, 070-553 21 74

Värmlands bygden

Torsdagen den 14 juli 2011

Skog-Park-Lantbruk

VÄRM-DAL
—NÄR SERVICEN AVGÖR

Karlstad 054-13 77 00 Årjäng 0573-380 40
www.varmdal.com

AKTUELLT | Tipsa Länstidningen Värmlandsbygden om det som händer nära dig. Ring 0141-560 03 eller e-posta till redaktionen@lanstidningen.se

Historien om Malsjö träsliperi

En kortlivad industri i vad som var Grums sockens tätort för 100 år sedan

GRUMS (VB)
Long är ett gammalt gods, som troligen har fått sitt namn av den gamla släkten Lange vilken fanns redan före digerdöden år 1350. Godset hade sedan medeltiden ägts av flera ståndspersoner, innan det 1839 övertog av den mest namnkunnige av alla Grumsbor genom tiderna, generallöjtnanten greve C.G. Löwenhielm. Han var en tid landshövding i Göteborg, men var illa omtyckt av göteborgarna på grund av sitt högdragna och aristokratiska sätt.

Greve Löwenhielm lät 1853, vid en ombyggnad, utforma herrgården till ett slott med fyra hörntorn och anlägga en praktfull trädgård, som blev vida berömd. Longs slott blev ett komplex, som ansågs vara Värmlands ståtligaste byggnad vid den tiden.

General Johan Rosensvärd, som gifte sig med Löwenhielms dotter Nathalie, blev senare innehavare av Long och han utnämndes 1870 till landshövding av Värmland.

Löjtnant Knut Larsson anställdes 1886 som general Rosensvärds förvaltare. Larsson fick i princip sköta allt: Den dagliga ekonomin för egendomen, skogen, vägar, engagemang i industriföretag etc. Detta gjorde han på ett så förtjänstfullt sätt, att han 1896 fick erbjudandet att bli delägare och disponent vid nystartade Bada träsliperi vid östra stranden av övre Fryken (beskrivet i en tidigare artikel i denna serie).

Efter generalens död övertog Long av sonen Carl Rosensvärd. Han var dock inte uppgiften vuxen att sköta säteriets jordbruk och finanser. Till Carl Rosensvärds försvar kan sägas att han försökte öka lönsamheten med flera olika

En gammal bild som visar hur Malsjö träsliperi såg ut när det begav sig.

verksamheter. Bl.a. startade han en kexfabrik och köpte in sig som delägare i Skrivstads torvströfabrik.

Träsliperiet

1897 försökte sig Rosensvärd på träförädling. Han byggde då ett sågverk och ett träsliperi vid Malsjöälven vilken avvattnar Longsjön. I älven fanns ett vattenfall på säteriets ägor. Där låg också en kvarn som funnits ända sedan medeltiden. Försöket med träförädling gjordes för att få bättre avkastning på skogen. Jordbruket var den viktigaste delen av säteriets verksamhet, men hade i en följd av år gett dålig avkastning. Rosensvärd trodde nu att sliperiet och sågverket skulle öka lönsamheten eftersom råvaran fanns i form av ett stort skogsinnehav. Med generatorer kunde vattenkraften omformas till elektricitet, och redan 1903 elektrifierades träsliperiet och sågverket vid Malsjö. Vid denna tid användes elektriciteten

endast för belysning. Sliperiet producerade våt trämassa av granved (vitslip). Denna massa utgjorde råvaran för tidningspapper. Kapaciteten vid Malsjö låg på ca 800 torrtränta ton per år, men produktionen de första tre åren var betydligt mindre. Fabriken hade fyra kallslipstolar som tillämpade den ovanliga långslipmetoden. Kraften kom från en 150 hkr vattenturbin.

Enligt gamla Grumsbors berättelser fraktade oxforor, omfattande 8-10 par oxar, slipmassan till järnvägsstationen i Grums. Det var ett väldigt bölande och råmande på den oftast sönderkörda vägen. Avkastningen de första åren gav ej det resultat som förväntats, på grund av att kapital saknades till nödvändiga investeringar. Istället blev nu sliperiet ytterligare en förlustverksamhet för Carl Rosensvärd, och efter sex år sålde han både sliperiet och sågverket till Borgviks AB. Det finns inte många bil-

der från Malsjö träsliperi. Denna bild visar kvarnen rakt fram och sågverket till vänster därom. Längst till vänster skymtar en liten del av träsliperiet. Fotot är från 1920-talet och då var sliperiet redan nerlagt.

Början till slutet

1903 övertog således Borgviks AB träsliperiet. Förhandlare för köparen var den nya disponenten vid Borgviks AB, Knut Larsson, samme man som tidigare hade varit förvaltare vid Long och som nu hade titeln major. Efter Borgviks övertagande genomfördes de nödvändiga investeringarna, men kapaciteten visade sig vara för låg och fraktkostnaderna alltför höga. Därför lades verksamheten ned 1910. Istället koncentrerades slipmassetillverkningen till Borgvik, där man byggt en ny fabrik för slipmassetillverkning 1902 (beskrivet i en tidigare artikel i denna serie). I Borgvik fanns också en egen hamn för Vänergående sku-

tor. Av Malsjö träsliperi finns i dag bara ruinerna kvar. Malsjö var under slutet på 1800-talet och första hälften av 1900-talet Grums sockens ekonomiska mest betydelsefulla by med träsliperi, kvarn, såg, kexfabrik, mejeri, garveri, gästgiveri, skola, ålderdomshem, missionshus, marknadsplats, hönseri, slakteri, post, affär, skrädderi, åkeri och bensinstation. Dessutom fanns ett bandylag och Malsjö Simsällskap, vilket var ett av de mest välmeriterade i Värmland. Allt detta är idag ett minne blott men utmed den gamla landsvägen finns dock ett flertal välbevarade gamla byggnader kvar, till glädje för dem som åker förbi den tidigare livfulla byn.

Text:
HASSE OLSSON

Referenser: "Papper och Massa i Värmland" av Lennart Stolpe, Carl Håkansson, Lennart Källén, Hasse Olsson, Alf Svensson. www.varmhst.se

Med hjälp av Stall Blåtomtensträv-kunskaper bjuder Värmlandsbygden på ett systemtips inför helgens V75-tävlingar. Häng med oss...

Stall V75 11-07-15 Årjängstravet Blåtomten

Stall Blåtomten tips inför lördagens V75 på Årjängstravet

V75-1: 1, 5

Kommentar: Nr. 5 Gosips Winner var heroisk senast. Hade då svårt spår men denna gång är läget bättre. Garderar med Nr. 1 Caballion.

V75-2: 1, 2, 4, 8, 9

Kommentar: Lägsta klassen och vi tar med fem hästar. Varnar extra för Nr 4 Mugger mm.

V75-3: 5

Kommentar: Årjängs stora sprinterlopp är i år fyllt med stjärnor. Spikar dock Nr 5 Torvald palema som visade gammal god form igen senast.

V75-4: 1, 7

Kommentar: Troligen blir Nr 7 Mel Odin stor favorit men gardera med Nr 1 Ulrik som håller toppform och blir svår att hinna ikapp.

V75-5: 2, 4, 9, 11

Kommentar: Svårt stolopp som kräver gardering. Strecka på.

V75-6: 9, 11

Kommentar: Nr 9 Tipp Tapp tull och Nr 11 Quicksilver får nicken i detta långlopp. Varnar även för Nr 1 Opus Lavec som vann utan att glänsa senast och är normalt ännu bättre.

V75-7: 3, 9

Kommentar: Nr 3 Discovery Häleryd eller Nr 9 Orlando croft vinner den avslutande avdelningen.

Systemet är på 320 rader och kostar 160 kronor.

Skriv gärna till redaktionen och berätta när du vunnit på trav.

Berätta även vilka hästar du spikat och hur du fungerade. Välkommen!

Betalar bönderna för mycket för fodret?

Foderpriserna i Sverige hade förmodligen utvecklats annorlunda med bättre fungerande konkurrens, enligt en ny rapport från Jordbruksverket.

Enligt rapporten är det ofta, på lokal nivå, bara två eller

tre leverantörer av foder som konkurrerar och det ger flera indikationer på att prisbildningen på fodermarknaden inte fungerar perfekt. En sådan indikation är att förändrade råvarupriser delvis absorberas av ändrade marginaler i foderindustrin. Ett annat tecken är att foderpriserna

enligt statistiken har ökat mer än i de flesta andra EU-länder sedan 2005.

Rimliga vinster

– Samtidigt ligger fodertillverkarnas vinster på en ganska rimlig nivå, säger Sone Ekman som skrivit rapporten. Men det är inte ett bevis

på att konkurrensen fungerar väl.

Eventuella högre priser kan nämligen också åtas upp av högre kostnader i företagen, eftersom bristande priskonkurrens gör att företagen inte får lika stor press på sig att effektivisera verksamheten som när konkurrensen är tuff.

Möjligheterna att bedöma om priserna ligger på en rimlig nivå i förhållande till andra EU-länder skulle förbättras om det publicerades statistik över absoluta foderpriser i Sverige så att man kunde jämföra.